

харчових виробництв ресторанного господарства і торгівлі: зб. наук. пр. / ХДУХТ. – Х., 2007. – С. 455–459.

3. Олифер, В. Новые технологии в обучении [Текст] / В. Олифер, Н. Олифер. – Санкт-Петербург, 2006. – 493 с.

4. Сідельник, С. О. Шляхи реалізації Державної програми «Інформаційні та комунікаційні технології в освіті та науці» в навчальних закладах Донецької області, 29.09.2008 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <<http://viz.aot.ua/public/1-1-0>>.

Отримано 30.09.2009. ХДУХТ, Харків.

© Л.О. Касілова, Ж.В. Бурлакова, 2009.

УДК 303.725.37:659.3:374.4

М.В. Колодач

О.К. Кухарьонюк

Т.В. Коновалова

ПРО ІНФОРМАЦІОЛОГІЧНИЙ РОЗВИТОК СУСПІЛЬСТВА І ОСВІТИ

Розглянуто вплив дії інформаційно-хронологічного закону часу на інформаціологічний розвиток суспільства і освіти; актуальність інформаціологічного та системного підходів до побудови інформаційно-освітнього середовища університету; перехід від фактологічної моделі освіти до методологічної.

Рассмотрены влияние действия информационно-хронологического закона времени на информациологическое развитие общества и образования; актуальность информациологического и системного подходов к построению информационно-образовательной среды университета; переход от фактологической модели образования к методологической.

Influence of action of informatively-chronologic law of time is considered on informational development of society and education. Actuality of informational is certain and system approaches to the construction of informatively-educational environment of university. Transition from the descendent model of education to methodological one is new educational conception

Постановка проблеми у загальному вигляді. Сьогодні більшість країн світу обрали інформаціологічний шлях розвитку, при цьому інформація стала безальтернативним ресурсом прогресу та добробуту людства. Інформація об'єднала інтелектуальні, теоретичні та практичні зусилля і потенціали вчених, фахівців, державних та суспільних діячів.

Глобальна інформатизація суспільства стала результатом розвитку інформаційних та телекомунікаційних технологій. Не підлягає сумніву той факт, що в інформаційному суспільстві виробництво і споживання інформації є найважливішим видом діяльності, а інформація визнається найбільш значущим його ресурсом; нові інформаційно-телекомунікаційні технології та техніка стають базовими технологіями і технікою; інформаційне середовище поряд із соціальним та екологічним – новим середовищем існування людини.

За таких умов фундаментального значення набули інформатизація освіти та створення єдиного інформаційно-освітнього простору, основними ресурсами якого є знання та інформація.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Особливу роль у світовому розвитку відіграла інформатизація, яка фактично стала фундаментальною основою і дала назву принципово новому науковому напрямку – інформаціології.

Поняття інформаціології "як фундаментальної науки, науки наук, як інтеграції всіх наук", її основні категорії і терміни вперше введені у наукову літературу автором цього нового вчення І.І. Юзвішиним – першим президентом Міжнародної Академії інформатизації [1].

Найбільш суттєвими ознаками інформаційного суспільства за І.І. Юзвішиним є наявність єдиного інформаційного середовища, вільний доступ до інформаційних ресурсів та високий освітній ступінь завдяки можливостям інформаційного обміну на міжнародному, національному і регіональному рівнях.

Очевидним є той факт, що побудова будь-якої життєдіяльної інформаційної інфраструктури можлива лише за умови урахування інформаціологічних аспектів, використання інформаціологічного [1] та системного [2] підходів.

Мета та завдання статті. Інформаціологічний підхід до пізнання передбачає інформаціологічний підхід до освіти.

Метою даної роботи є дослідження дії інформаційно-хронологічного закону часу у сфері освіти та впливу інформаціологічного підходу на вибір загальної методології освіти, обґрунтування переходу від її фактографічної моделі до методологічної [3].

Виклад основного матеріалу дослідження. Одним з найважливіших завдань вищого закладу освіти стало навчання людини вмінню адаптуватися до швидкоплинної зміни поколінь техніки і технологій, оновлювати за короткий час свої професійні знання та набувати нових.

Раніше впродовж життя однієї людини і навіть покоління людей зміни у навколишньому світі відбувалися досить повільно і люди

поступово, неспішно встигали пристосуватися до них. Але людина не тільки пасивно живе в природі: активно втручаючись у навколишній світ, вона в біосфері Землі створила техносферу, яку безперервно удосконалює.

Нині за час життя однієї людини відбуваються багатократні зміни як оточуючих його біо- і техносфери, так і інформаційного стану суспільства. Тепер на життя одного покоління припадає декілька змін технологій, технічних рішень, теоретичних знань і практичних навичок, необхідних для підтримки досягнутого рівня життя і подальшого зростання матеріального і соціального благополуччя людини.

Вважається, що період зміни поколінь пов'язаний з періодом оновлення інформації. Виникає запитання, який період часу можна прийняти за "одиницю вимірювання життя покоління людей" тобто періоду оновлення інформації на генетичному рівні?

У принципі, будь-який процес, що піддається періодизації, може бути обраний як еталон-вимірник часу. Відповідно, історичний час можна вимірювати:

- у одиницях астрономічного часу – роки, дні, години, хвилини;
- у одиницях біологічного часу – період зміни поколінь;
- у одиницях соціального часу – період зміни технологій ("епоха парусного мореплавання", "епоха парових машин", "період лампових ЕОМ", "ера інформаціологічного суспільства" і та ін.).

За статистичними даними тривалість життя сучасної людини становить приблизно 60-70 років, в той час як на активне життя одного покоління припадає всього 20-25 років. Саме за цей період кожне чергове покоління привносить у суспільство щось своє і тому число 25 можна взяти за одиницю вимірювання періодичності зміни поколінь.

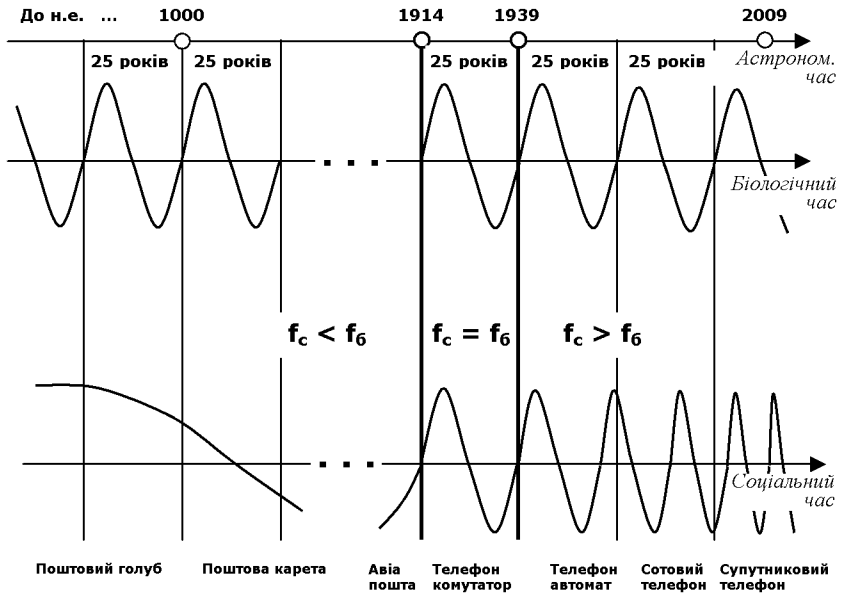
Оскільки астрономічний, біологічний і соціальний еталони часу можуть бути співвіднесені, порівняні або зіставлені один з одним, можна прослідкувати, як змінювалося це співвідношення в історичному розвитку (рис. 1).

Біологічна і соціальна частоти зображені для наочності у вигляді синусоїд.

Зіставлення астрономічної, біологічної та соціальної частот показує, що раніше, багато сотень і навіть тисяч років тому біологічна частота була більша, ніж соціальна.

У першій половині 20 століття частоти біологічного і соціального часів співпали, настав, свого роду, "резонанс". У той час кожному новому поколінню доводилося оновлювати знання попереднього покоління. То був дуже небезпечний час для людства, оскільки стало за необхідне швидко переосмислювати те, що створювалось зовсім нещодавно. Це стосується, в першу чергу, створених тоді ядерної зброї та інших засобів масового ураження, і

саме в той період відбулися дві світові війни, прокотилися хвилі революцій (у Росії, Китаї, Монголії, Угорщині, Німеччині, Мексиці і т.д.)

Рисунок 1 – Інформаційно-хронологічний закон часу: f_b – частота зміни поколінь (біологічний час); f_c – частота зміни технологій (соціальний час)

Починаючи ж з середини 20 століття, ситуація якісно змінилася: соціальна частота стала більша за біологічну – тобто відбулася зміна співвідношення частот, а це і є закон часу [3].

Зміна логіки соціальної поведінки безпосередньо пов'язана із зміною картини світу в думках і свідомості людей, оскільки саме картина світу по суті і є програмою, що запускає або гальмує реакції на зміни, а також визначає якості цих реакцій.

Інформаціологічний підхід дозволяє розглядати будь-які об'єкти, системи, елементи, компоненти через призму усіх їхніх внутрішніх і зовнішніх взаємовідношень, взаємозв'язків та взаємодій і спирається на системний підхід, надаючи нові можливості для досліджень [1].

Рисунок 2 – Ієрархічні рівні інформаційних пріоритетів

Інформаціологічний підхід до життя свідчить про те, що картина світу, якою користується людина, є результатом інформаційного впливу. Людина як і будь-яка система відкривається інформаційній дії для поліпшення своєї життєздатності, тому виявлення діючих на неї чинників зовнішнього середовища дозволяє виробляти правильну реакцію на них. У результаті набори "чинник – реакція" і складають картину світу. І чим точніше картина світу відображає реальний світ, тим менше вектор помилки в діях системи (людини, суспільства, а також предметів техносфери), тим вище її життєздатність.

Інформація за ступенем пріоритетності в процесі життєзабезпечення людини розподіляється на рівні, зображені на рисунку 2 [3].

Сьогодні система освіти є тим соціальним інститутом, який формує картину світу людей і в значній мірі впливає на неї. Тому часте

оновлення у сфері "образної" інформації не зводиться лише до подачі зміненої фактологічної інформації.

У результаті вищесказаного і дії закону часу у сфері освіти поряд з необхідністю *безперервного навчання впродовж життя* відбувається перехід від фактологічної моделі освіти, коли основу знань складає послідовність чинників (тобто відбувається формування калейдоскопічної картини світу), до методологічної – моделі, яка закладає системні принципи роботи з будь-якими чинниками і, як наслідок, формує мозаїчну картину світу.

Висновки. Таким чином, під впливом дії інформаційно-хронологічного закону часу відбуваються дуже важливі перетворення, які зачіпають основні напрями модернізації освітньої системи, переглядаються методологічні засади освіти, здійснюється пошук і запровадження інноваційних моделей навчання для забезпечення відповідного рівня якості освіти і мобільності сучасного фахівця.

Нові засоби інформації та новітні інформаційні технології скоротили відстань, ущільнили час і розширили доступ до обширних областей знань і, як наслідок, дозволили людині оновлювати свої професійні знання та набувати нові за короткий час, навчаючись впродовж життя.

Цей якісно новий інформаційний стан суспільства змінює відношення всіх людей до того, що відбувається в оточуючому середовищі, а основою освітньої системи стає методологічна модель, яка формує системність знань і поглядів.

Інформаціологічний підхід став концептуальною основою інноваційного інформаційно-освітнього середовища нашого університету, а в основу його створення були покладені найважливіші інформаціологічні принципи.

Список літератури

1. Юзвішин, И. И. Основы информациологии [Текст] : учебник / И. И. Юзвішин. – 2-е изд., перераб. и доп. – М. : Информациология : Высшая школа, 2000. – 517 с.
2. Малюта, А. Н. Закономерности системного развития [Текст] : монография / А. Н. Малюта. – К. : Наукова думка, 1990. – 136 с.
3. Петров, К. П. Тайны управления человечеством или тайны глобализации [Текст] / К. П. Петров. – М. : Академия управления, 2008. – 875 с.

Отримано 30.09.2009. ХДУХТ, Харків.

© М.В. Колодач, О.К. Кухарьонк, Т.В. Коновалова, 2009.